

Identiteit centraal in de examens Beeldende Vakken vmbo 2019

Wat maakt je tot wie je bent? Wat maakt iets tot wat het is? Deze belangrijke vragen rondom het thema Identiteit stonden dit jaar centraal bij de Beeldende Vakken vmbo.

Het bleek een veelzijdig en interessant thema, daarbij komt dat dit onderwerp je als kandidaat van een jaar of 16 sowieso al bezighoudt, examen of niet. Tijdens de schoolbezoeken vertelden kandidaten dat zij het een leuk, maar ook een lastig onderwerp vonden, zeker voor het cpe. Want wát laat je van jezelf zien? Op welke manier verbeeld je je eigen identiteit, of wanneer dat te dichtbij komt, die van iemand of iets anders? Hieronder meer over het afgelopen examenjaar.

De voorbereiding

Net als andere jaren, werd in de Septembermededeling op Examenblad het thema voor 2019 officieel bekendgemaakt, samen met een aantal praktische mededelingen over de centrale examens beeldende vakken. Nieuw dit jaar was dat de *Instructie voor de examinerator* bij deze mededelingen werd gevoegd en niet meer apart verstuurd naar de scholen in december. Ook werden alle docenten erop geattendeerd dat zij een persoonlijke pagina kunnen laten aanmaken door hun eigen examensecretaris. Via deze pagina ontvangen zij dan de voor hen relevante, officiële informatie.

Door velen wordt er altijd reikhalzend uitgekeken naar de publicatie van het **magazine**, omdat daarin op een voor de kandidaten begrijpelijke manier uit de doeken wordt gedaan wat het thema allemaal behelst. Het magazine informeert, inspireert, stimuleert en biedt aan leerlingen en docenten kaders als voorbereiding op zowel het cpe als het cse. De inleiding vertelde over de verschillende invalshoeken van waaruit het thema bezien kan worden: het verbeelden van identiteit, bijvoorbeeld door gelijkende (zelf)portretten maar ook door (zelf)portretten waarin het gevoel meer wordt benadrukt. Of door iemand niet af te beelden, maar slechts zijn of haar omgeving, die immers vaak veel over iemand zegt. Naast deze verbeelding van identiteit, ook aandacht voor iemands online identiteit; hoe bewust ben je van je identiteit die je op het internet plaatst? Ook de culturele identiteit en identiteit in de toegepaste vormgeving kwam aan bod, waarbij de herkenbaarheid een belangrijk begrip is.

Een van de twee spreads handelt over Bente Wilms, zij is net afgestudeerd aan de HKU. Zij maakt enorme installaties waarin ze haar persoonlijke communicatie met vrienden op sociale media verbeeldt. Geweldig om op te nemen in het magazine, want goed passend bij de belevingswereld van de kandidaten. Als voorbeeld van 3D werd *Passportraits* van Efrat Zehavi opgenomen. Voor deze *Passportraits* maakt zij kleine klei-portretten van voorbijgangers. Deze fotografeert ze vervolgens net zoals de politie dat doet: van links, van rechts en frontaal. Het in de lessen aan de orde stellen van alle informatie uit het magazine zet de kandidaten aan het denken, kan hen inspireren voor hun eigen cpe-opdracht en zal hen, wanneer het magazine goed is doorgenomen, zeker helpen bij het maken van het cse. Het **weblog**, dat tot en met de afname van het cse te bezoeken was, bevatte ook dit jaar aanvullende en daarnaast bewegende voorbeelden waarvoor in het magazine de plek ontbrak.

Op 13 december organiseerde VONKC de jaarlijkse **kick-off** van het examen, dit jaar in Museum De Pont in Tilburg, een inspirerende en fantastische plek. Naast presentaties van fotograaf Corinne Noordenbos, educatiemedewerkers van FOAM, Mirjam Kooiman en Madieke Hupperets en filosoof Rob van Gerwen, allen met een eigen kijk op het thema, wisselden aanwezige docenten ervaringen en ideeën uit. Vervolgens werd iedereen rondgeleid door het museum met de kunstwerken met een relatie tot identiteit als rode draad. En zoals altijd was er tijd voor CvTE en Cito om vragen uit het veld te beantwoorden.

Winter Twilt

Nina Geelgoed

De examens

Het **cpe** werd dit jaar gemaakt door 9.707 kandidaten. Niet van elke kandidaat werden de resultaten in Wolf ingevoerd. Daarom vond de analyse van het cpe plaats op basis van de gegevens van 7178 kandidaten: 5054 meisjes en 2133 jongens.

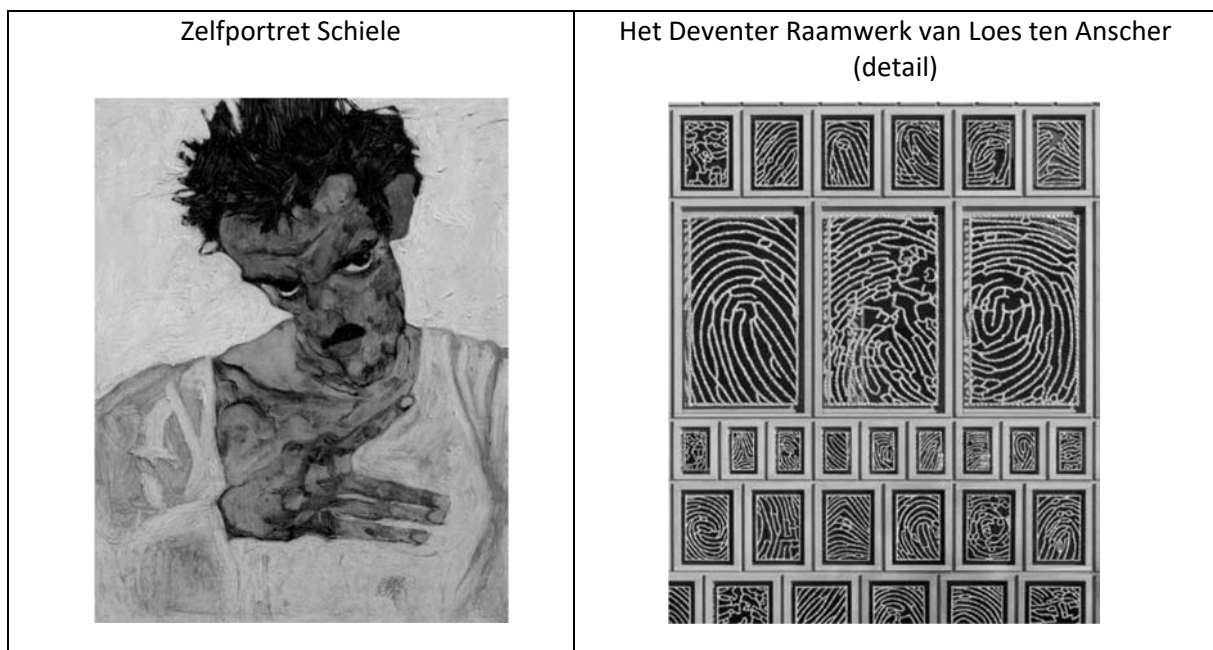
De kandidaten konden kiezen uit twee opdrachten: *Maak een autonoom of toegepast werkstuk dat jouw eigen identiteit verbeeldt óf Maak een autonoom of toegepast werkstuk dat de identiteit van iets of iemand anders verbeeldt.* Die keuze werd gewaardeerd en maakte het voor kandidaten makkelijker om tot een uitwerking te komen. De resultaten van de werkstukken waren verrassend divers. Op bijzondere manieren werden identiteiten verbeeld, waarbij de worsteling met wie je bent op zo'n 16-jarige leeftijd soms prachtig tot uiting kwam. Enkele voorbeelden van kandidaten van het Vathorst College uit Amersfoort treft u in de marge van dit verhaal. De N-term werd wederom vastgesteld op 0,0. De laatste jaren steeg de N-term niet boven de 0,0, dit is geen wenselijke situatie. In een onderzoek naar een mogelijke oorzaak hiervan wordt er met bijzondere aandacht gekeken naar het beoordelingsmodel. Wellicht heeft een nieuw beoordelingsmodel, dat meer houvast biedt, een positief effect op de N-term.

Het **cse** verliep goed en werd door zowel kandidaten als docenten positief ontvangen. Van de docenten vond 62% het noch te moeilijk, noch te gemakkelijk, 25% vond het te moeilijk.

Op de examenbespreking bleek dat de inhoud van de vier blokken door docenten gewaardeerd werd, zij vonden het aansprekend en goed passend bij het thema. 71% van de docenten waardeerde het examen met een 6,7. Er waren dit jaar weinig klachten bij de Examenlijn. Alle gemelde klachten konden beantwoord worden met tekst en/of uitleg en leidden niet tot een aanvulling op het correctiemodel. Uit in Wolf ingevoerde gegevens van 7.161 kandidaten bleek dat zij gemiddeld 42,5 van de 66 punten behaalden. De N-term werd vastgesteld op 0,5 met een gemiddeld cijfer van 6,3. Het percentage onvoldoendes was 19,5 %. De p-waarde (de weergave van de moeilijkheid) van het gehele cse was .64 op een maximum van 1. Wanneer de p-waarde van een vraag boven de .85 ligt, is de betreffende vraag (erg) makkelijk. Ligt de p-waarde onder de .30, dan is de vraag (erg) moeilijk. De p-waarden per blok en die van de verschillende vraagsoorten staan in de volgende kolommen.

p-waarde per blok 2019:		p-waarde per vraagsoort 2019:	
Zelfportretten	.61	voorstelling	.66
Het Deventer Stadhuis	.59	vormgeving	.61
Uniform of Uniek	.68	functie	.63
Klederdracht op de catwalk	.70	proces	.67
		inhoud	.59
		kunst-cultuurhistorische context	.77
		gesloten vragen	.75

Het eerste blok stond in het teken van *Zelfportretten*, een voor de hand liggend onderwerp bij het thema en besproken in het magazine. Het was een blok met 16 vragen en wellicht wat aan de lastige kant. Vraag 6 waarin het begrip *plasticiteit* werd bevraagd, werd vaak overgeslagen. Op zich vreemd, want het is een beeldend begrip dat gekend moet worden en dat ook is opgenomen in de syllabus. Vraag 8 bleek de moeilijkste vraag uit het examen met een p-waarde van .29. Kandidaten moesten de verschillen in voorstelling tussen twee portretten benoemen: een van Rembrandt en een van Schiele. Gelukkig werd de rest van het blok prima gemaakt.

Het relatief korte tweede blok werd leuk gevonden door velen. De Nederlandse kunstenaar Loes ten Anscher ontwierp een werk dat naadloos aansluit bij dit thema: een raamdecoratie voor het Deventer stadhuis, in de vorm van vingerafdrukken van ruim 2260 inwoners van Deventer. In vraag 20 werd de kandidaten gevraagd om vier foto's uit het maakproces van dit kunstwerk in de juiste volgorde te plaatsen. Leuk, maar wel de gemakkelijkste vraag van het examen met een p-waarde van .94. Ondanks deze vraag bleek dit tweede blok het moeilijkste blok van het examen te zijn. Omdat dat al als zodanig was ingeschat, werd het als tweede blok geplaatst.

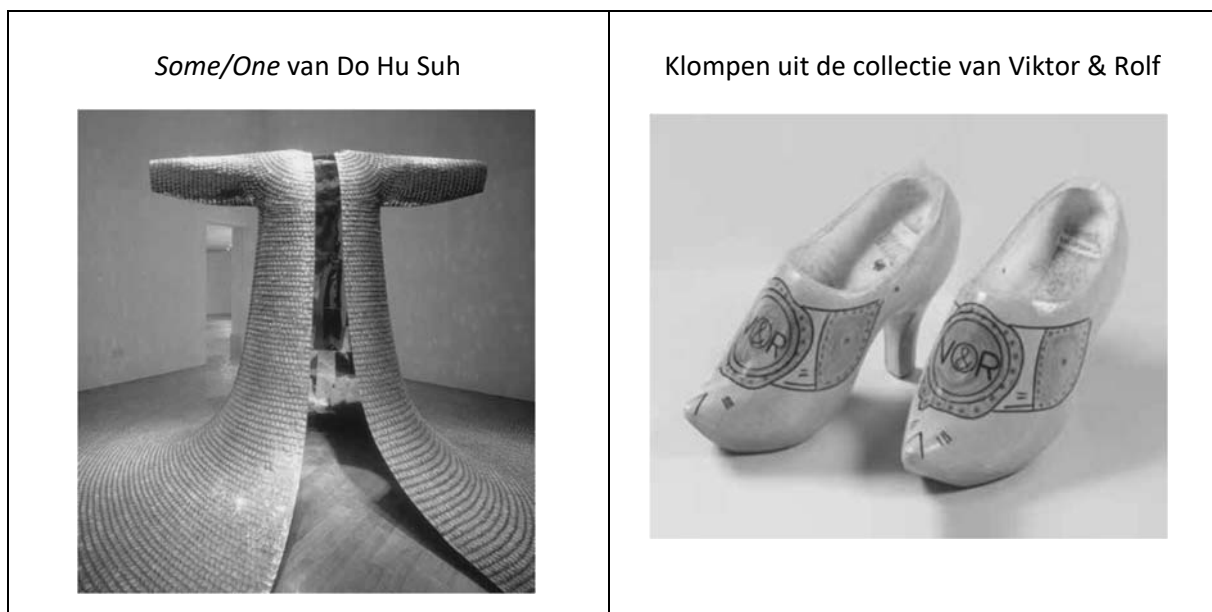
Als niet-westerse kunstenaar werd in blok drie de van origine Zuid-Koreaanse kunstenaar Do Ho Suh opgenomen met twee werken van deze kunstenaar. Begonnen werd met *Paratrooper-1*, een haast poëtische verbeelding van de hulp die een parachute hem ooit bood bij zijn emigratie naar de Verenigde Staten. Het tweede werk *Some/One* handelt over het individu versus de massa, hierbij

refererend aan een leger. Docenten vonden dat er 'mooie' en inhoudelijk maatschappelijk-relevante vragen werden gesteld in dit blok. Dat deze vragen vervolgens prima gemaakt werden, laat zien dat de meeste leerlingen dit belangrijke aspect van de kunsten inzien en herkennen.

Het laatste blok ging over de culturele identiteit aan de hand van Nederlandse klederdracht. Als opstapje naar dit onderwerp lieten we de kandidaten zien dat Picasso zich begin vorige eeuw al door Nederlandse klederdracht liet inspireren in zijn werk *Les Trois Hollandaises*. Dit schilderij sloeg een brug naar de rest van het blok, een collectie uit 2007 van het beroemde modehuis Viktor & Rolf, waarin de modellen onder andere klompen met hakken droegen. Deze toevoeging aan een voorwerp dat kenmerkend is voor de Nederlandse identiteit werd in een spraakmakende show gepresenteerd. Dat het spraakmakend was, typeert de identiteit van de ontwerpers en vormde de basis voor een aantal vragen. Het blok werd gewaardeerd en was met een gemiddelde p-waarde van .70 een prima afsluiting van het examen.

Volgend examenjaar vmbo Beeldende Vakken staat in het teken van TIJD. Hebt allemaal nog wat minuten, uren, dagen, weken, nee, nog een paar maanden geduld: in december zal het magazine, met tips van de sluier over het thema, worden uitgedeeld!

Annick van Beukering
toetsdeskundige Beeldende Vakken, Cito

bronvermelding:

zelfportret Schiele: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Egon_Schiele_-_Self-Portrait_with_Lowered_Head_-_Google_Art_Project.jpg

Deventer Raamwerk: <http://kemner.nl/deventer-raamwerk/>

***Some/One*:** <https://nl.pinterest.com/pin/519321400775623218/>

klompen V&R: <https://www.modemuze.nl/collecties/klompen-anna-mari>